

Produkt navn: PenSam Fleksion

Identifikator for juridiske enheder (LEI-kode): KH5WLG8F7WO34IHOSP67 (PenSam Pension)

Miljømæssige og/eller sociale karakteristika

Ved "bæredygtig investering" forstås en investering i en økonomisk aktivitet, der bidrager til et miljømæssigt eller socialt mål, forudsat at investeringen ikke i væsentlig grad skader miljømæssige eller sociale mål, og at de virksomheder, der investeres i, følger god ledelsespraksis.

EU-klassificerings-systemet er et klassificeringssystem, der er fastsat i forordning (EU) 2020/852, og som opstiller en liste over **miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter**. I nævnte forordning er der ikke fastsat en liste over socialt bæredygtige økonomiske aktiviteter. Bæredygtige investeringer med et miljømål kan være i overensstemmelse med klassificeringssystem et eller ej.

Havde dette finansielle produkt et bæredygtigt investeringsmål?

Ja	Nej
☒ ☐	☒ ☐ ☒
☐ Det foretog bæredygtige investeringer med et miljømål: ___% ☐ i økonomiske aktiviteter, der kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet ☐ i økonomiske aktiviteter, der ikke kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet	☒ Det fremmede miljømæssige/sociale (M/S) karakteristika og selv om det ikke havde en bæredygtig investering som mål, havde det en andel af bæredygtige investeringer på <u>ca. 9-11 %</u> ☒ med et miljømål i økonomiske aktiviteter, der kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet ☒ med et miljømål i økonomiske aktiviteter, der ikke kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet ☐ med et socialt mål
☐ Det foretog bæredygtige investeringer med et socialt mål: ___%	☐ Det fremmede M/S-karakteristika, men foretog ikke nogen bæredygtige investeringer

I hvilket omfang blev de miljømæssige og/eller sociale karakteristika, der fremmes af dette finansielle produkt, opfyldt.

I PenSams investeringsprodukt 'Fleksion', og i PenSams investeringsforvaltning som helhed, er der defineret fire hovedområder, der ønskes særligt fokus på i vores arbejde med bæredygtighed og ansvarlige investeringer:

1. Klima
2. Bæredygtigt byggeri
3. Fair Skat
4. Arbejdstagerrettigheder

Fokusområderne vurderes at understøtte seks af FN's 17 verdensmål (SDG), idet klima indgår i tre af de samlede mål.

PenSams investeringsprodukt 'Fleksion' følger ikke som helhed noget referencebenchmark med henblik på fremme af miljømæssige eller sociale karakteristika.

I afsnittet nedenfor følger en status over anvendte bæredygtighedsindikatorer i tilknytning til de fire fokusområder.

● **Hvordan klarede bæredygtighedsindikatorerne sig?**

Klima

PenSam er tilsluttet PAII (Paris Aligned Investment Initiative) hvor målet er at PenSam skal være net zero (nul CO₂-udledning) i 2050.

Derudover er der udarbejdet et delmål for CO₂ udledningen i 2025, hvor aktie- og kreditporteføljen samt den danske ejendomsportefølje skal udlede 55 % mindre CO₂ i forhold til 2019 (opjusteret fra tidligere 44 %). Den væsentligste bæredygtighedsindikator for klima, er således en vedvarende reduktion af porteføljens samlede CO₂-udledning.

Status: Ved udgangen af 2023 har aktie- og kreditporteføljen samt den danske ejendomsportefølje opnået en reduktion på knap 55 % i forhold til 2019 (Målt som WACI - Weighted Average Carbon Intensity).

Bæredygtigt byggeri

Byggeri og ejendomsdrift bidrager med en væsentlig andel af CO₂-udledningen i samfundet og det er et fokusområde for PenSam at gøre ejendomsporteføljen mere bæredygtig.

Med bæredygtighedsstrategien ønsker PenSam at:

- CO₂-udledning reduceres med 50 % i 2025 (ift. 2019-niveau)
- Energimærker løftes med 25 % i 2025
- Opføring af elbil ladestander på porteføljens p-pladser (svarende til 5%)
- Opnå bæredygtighedscertificering af >20 % af porteføljens ejendomme (målt på areal) i 2025.

CO₂-udledning ejendomme: Status ved udgangen af 2023 er at en reduktion på 26 % er opnået sammenholdt med 2019. Målet indfries gennem optimering af forsyning og forbrug på ejendommene. En betydelig del af reduktionen forventes at ske via forsyningsnettet som følge af generel grøn omstilling heri. Derudover opnås en betydelig del via energigrenoveringer på ejendommene.

Ladestander: Der er ved udgangen af 2023 opsat elbil ladestander på 3,6 % af p-pladserne i ejendomsporteføljen.

Bæredygtighedsindikatorer måler, hvordan de miljømæssige eller sociale karakteristika, der fremmes af dette finansielle produkt, opnås.

Energimærker: Målsætningen svarer til et gennemsnitligt energimærke i porteføljen på mellem A og B, men baseline kan ændre sig løbende i forbindelse med køb og salg af ejendomme. I løbet af 2024 vil der ske opdatering af en håndfuld forbedrede energimærker.

Bæredygtigheds certificering: Nybyggeri ønskes som minimum at opnå DGNB guld-certificering og gerne platin hvis muligt.

Arbejdet med bæredygtigheds certificeringer er i fuld gang eller færdiggjort på ejendommene Nyropsgade 39-41 (København), Ringstedvej 16-28 (Roskilde), Sofiendal Enge (Aalborg), Jørgen Knudsens Vej 2 (Farum), Tietgens Have (København) og Farvergade/Regnbuepladsen (København) samt Frederiks Brygge (København).

Green Building Council – der står bag DGNB-certificeringen (en bæredygtighedstandard for ejendomme) – er under et vist tidspres, men det vurderes ikke i øjeblikket til hinder for at målsætningen for 2025 indfries.

Fair Skat og Arbejdstagerrettigheder

I løbet af 2023 har Sustainalytics, på vegne af PenSam, været i dialog med 60 selskaber om 66 sager i forhold til overtrædelse af internationale normer. Heraf er 8 sager i 8 selskaber blevet løst, ligesom der er sket fremskridt i mange af de øvrige selskaber.

2023-indsatsen tæller blandt andet:

- Amazon på baggrund af selskabets udfordringer med arbejdstagerrettigheder
- Microsoft og Cisco, hvor PenSam i forbindelse med selskabernes generalforsamlinger var medstiller på et forslag om øget transparens om virksomhedernes skattebetalinger

Overblikket over samtlige selskaber, PenSam er i dialog med, fremgår af observationslisten, som kan findes på vores hjemmeside.

Stemmeafgivning på generalforsamlinger

PenSam samarbejder med ISS Proxy Voting om den løbende stemmeafgivning på generalforsamlinger, hvor der stemmes efter Pensams retningslinjer. Principielt stemmes der på alle generalforsamlinger, hvor PenSam er aktionær. Pensams har i løbet af 2023 stemt på 2.249 generalforsamlinger, og der er på 949 generalforsamlinger stemt imod ét eller flere forslag fra ledelsen.

PenSam har i alt stemt på 25.731 forslag, og på 2.243 forslag, svarende til 8,7 pct., er der stemt imod ledelsens anbefalinger. De fleste stemmer imod ledelsen er inden for områderne governance og aflønning. Der er stemt for 772 aktionærforslag. PenSam har på 46 generalforsamlinger stemt for 56 forslag vedrørende klima- og miljøforhold. Forslagene har blandt andet drejet sig om, at selskaberne skal følge Paris-aftalen, krav om øget transparens og mål for reduktion af CO₂-udledning, diverse klimarapporter m.m.

I Danmark har PenSam stemt på 16 generalforsamlinger, og der er på 6 generalforsamlinger stemt imod ét eller flere forslag fra ledelsen. Et overblik over, hvordan PenSam har stemt på de enkelte generalforsamlinger kan læses på www.pensam.dk.

Ønsker du en opdateret oversigt over selskaber og lande på PenSam's observations- og eksklusionsliste, kan dette tilgås her:

https://www.pensam.dk/om_pensam/investeringer/vi-investerer-ansvarligt

PenSams målsætning for bæredygtige investeringer

PenSam har et mål om, at henholdsvis 15 % og 20 % af porteføljen skal være investeret i bæredygtige aktiviteter i 2025 og 2030. Målsætningerne søges løbende opdateret i takt med bl.a. teknologiudvikling, bedre forhold for gennemlysning af underliggende selskaber samt implementering af EU-regulering, herunder EU's taksonomi.

Status: Ca. 9-11 % (afhængig af opgørelsesmetode og aktuell allokering) af Pensams nuværende investeringsportefølje i 'Fleksion' udgøres i dag af bæredygtige investeringer, hvor særligt solceller, vindmøller, øvrig grøn infrastruktur og bæredygtige ejendomme udgør en væsentlig andel.

... og sammenlignet med tidligere perioder?

Vi henviser til den periodiske rapportering for 2022 der ligeledes er offentligt tilgængelig.

Hvad var målene for de bæredygtige investeringer, som det finansielle produkt delvis foretog, og hvordan bidrog de bæredygtige investeringer til sådanne mål?

De bæredygtige miljø- og klimainvesteringer i PenSams nuværende investeringsportefølje har som mål at modvirke klimaforandringer (*climate change mitigation* og *climate change adaptation* iht. taksonomien), herunder at bidrage til en reduktion af porteføljens CO₂-udledning. Det er dog samtidig en forudsætning, at de bæredygtige investeringer understøtter opnåelse af et tilfredsstillende afkast.

Hvordan skadede de bæredygtige investeringer, som det finansielle produkt delvis foretog, ikke i væsentlig grad nogen af de miljømæssige eller sociale bæredygtige investeringsmål?

En væsentlig andel af de bæredygtige investeringer i investeringsproduktet 'Fleksion', er investeringer i grøn infrastruktur (fx vindmøller, solceller, elektriske tog).

Med udgangspunkt i bl.a. analyser fra eksterne samarbejdspartnere, så vurderer PenSam ikke, at disse investeringer skader nogen af de miljømæssige og sociale bæredygtigheds mål som er omfattet af EU-taksonomien. Dette vurderes heller ikke at være tilfældet for den andel af de bæredygtige investeringer som udgøres af ejendomme/byggeri.

Det bemærkes, at EU-taksonomien og de dertilhørende seks miljømål endnu ikke er fuldt implementeret.

Hvordan blev der taget hensyn til indikatorer for negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer?

Hensynet til indikatorer for negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer er integreret i PenSams investeringsforvaltning, og kommer bl.a. til udtryk i vores 4 fokusområder.

Klima vurderes at dække mere end halvdelen af de vigtigste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer (Principal Adverse Indicators - 'PAI') inden for området 'Drivhusgasemissioner'.

I forhold til PAI, herunder de indikatorer som vedrører sociale og personale mæssige spørgsmål, så indebærer vores fokus på Fair Skat, Arbejdstagerrettigheder og god ledelsespraksis, at den børsnoterede portefølje bl.a. screenes for overholdelse af FN Global Compact principper, OECD's retningslinjer for multinationale selskaber, eksponering mod kontroversielle våben, åbenhed om skatteforhold mv.

PenSams fokusområde Bæredygtigt byggeri understøtter også hensyn til PAI, herunder særligt de indikatorer som vedrører fast ejendom.

Var de bæredygtige investeringer i overensstemmelse med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder og FN's vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettigheder? Nærmere oplysninger:

PenSams investeringer i selskaber bliver monitoreret/screenet i forhold til en lang række konventioner og internationale aftaler. Det gælder bl.a. 'OECD Guidelines for Multinational Enterprises', 'Principles for Responsible Investment (UN PRI)' og 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights'.

Et detaljeret indblik i PenSamss eksklusionslister – med opgørelse af eksklusioner fordelt på bl.a. årsagerne menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder – kan findes her:

https://www.pensam.dk/om_pensam/investeringer/vi-investerer-ansvarligt/eksklusionslister

De vigtigste negative indvirkninger Er investeringsbeslutningernes betydeligste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer i forbindelse med miljømæssige, sociale og personalemæssige spørgsmål, respekt for menneskerettighederne, bekæmpelse af korrupsion og bekæmpelse af bestikkelse.

EU-klassificeringssystemet fastsætter et princip om ikke at gøre væsentlig skade, hvorved investeringer, der er i overensstemmelse med klassificeringssystemet, ikke i væsentlig grad bør skade målene i EU's klassificeringssystem, og der er specifikke EU-kriterier.

Princippet om ikke at gøre væsentlig skade gælder kun for de investeringer, der ligger til grund for det finansielle produkt, og som tager højde for EU-kriterierne for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter. De investeringer, der ligger til grund for den tilbageværende andel af dette finansielle produkt, tager ikke højde for EU-kriterierne for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter.

Andre bæredygtige investeringer må heller ikke i væsentlig grad skade miljømæssige eller sociale mål.

Hvordan tog dette finansielle produkt hensyn til de vigtigste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer?

Vi henviser her til afsnittet ovenfor om "Hvordan blev der taget hensyn til indikatorer for negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer?". Heri beskrives også hensynet til Principal Adverse Indicators (PAI).

30. juni 2023 fremlagde PenSam for første gang særskilt PAI-rapportering for hele investeringsporteføljen. En opdateret PAI-rapportering vil være tilgængelig i marts 2024.

Hvad var dette finansielle produkts største investeringer?

Største investeringer:	Sektor:	Land:	% af aktiver:
Danske stats og realkreditobligationer		Danmark	9,9%
MICROSOFT CORP	IT	USA	1,9%
NVIDIA CORP	IT	USA	1,8%
APPLE INC	IT	USA	1,7%
ALPHABET INC-CL C	Kommunikation/service	USA	1,0%
AMAZON.COM INC	Cyklisk forbrug	USA	0,9%
Frederiks Brygge - ejendom	Fast ejendom	Danmark	0,8%
Tietgens Have - ejendom	Fast ejendom	Danmark	0,8%
Sofiendals Enge - ejendom	Fast ejendom	Danmark	0,7%
Carlsberg Byen ejendom	Fast ejendom	Danmark	0,6%
Njalsgade - ejendom	Fast ejendom	Danmark	0,6%
Meta Platform	Kommunikation/service	USA	0,5%
Store Dyrehave - ejendom	Fast ejendom	Danmark	0,5%
Havneholmen	Fast ejendom	Danmark	0,4%
AIP Zion Holding K/S	Forsyning	USA	0,4%

Listen omfatter de investeringer, der udgjorde den største andel af det finansielle produkts investeringer i referenceperioden: År 2023 (ultimo)

Hvilken andel udgjorde bæredygtighedsrelaterede investeringer?

Aktivallokering

beskriver andelen af investeringer i specifikke aktiver.

Aktiviteter, der er i overensstemmelse med klassificeringssystemet, udtrykkes som en andel af:

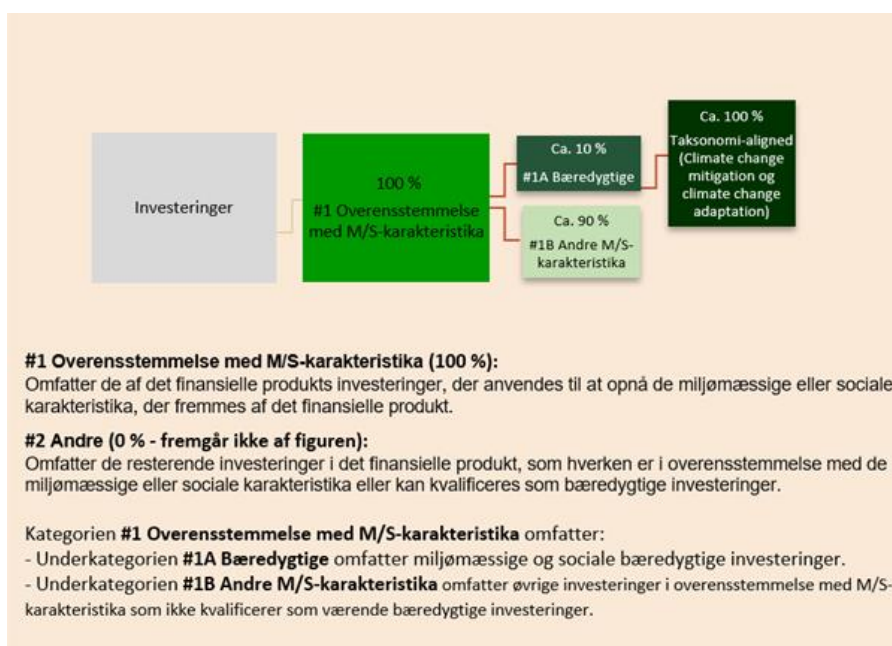
- **omsætning** afspejler den "grønne" karakter af de investeringsmodtagende virksomheder i dag.
- **kapitaludgifter** (CapEx) viser de grønne investeringer foretaget af investeringsmodtagende virksomheder, der er relevante for en omstilling til en grøn økonomi.
- **driftsudgifter** (OpEx) afspejler de investeringsmodtagende virksomheders grønne operationelle aktiviteter

Hvad var aktivallokeringen?

PenSam investerer overordnet set i følgende aktivklasser (allokering i % i parentes per ultimo 2023):

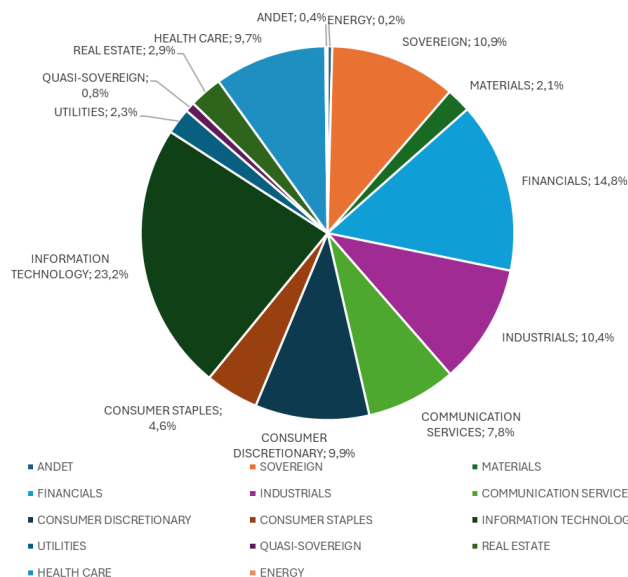
- Børsnoterede aktier (ca. 38 %)
- Likvid kredit (virksomhedsobligationer og statsobligationer fra udviklingslande) (ca. 14 %)
- Alternative investeringer (PE, illikvid kredit, infrastruktur) (ca. 26 %)
- Ejendomme (12 %)
- Stats- og realkreditobligationer (10 %)

Investeringerne i investeringsproduktet 'Fleksion' bidrager alle til fremme af M/S-karakteristika (de fire fokusområder beskrevet i afsnit 1 og 2).

Inden for hvilke økonomiske sektorer blev investeringerne foretaget?

For aktivklasserne børsnoterede aktier og likvid kredit (henholdsvis ca. 38% og ca. 14% af porteføljen) ser sektorallokeringen ud som vist nedenfor (inkl. statsobligationer "Sovereign" fra udviklingslande):

De øvrige aktivklasser - som ikke indgår i diagrammet ovenfor - er alternative investeringer, ejendomme samt danske stats- og realkreditobligationer.

Investeringer i selskaber med indtægter relateret til *efterforskning efter, indvinding af, produktion af, forarbejdning af, oplagring af, raffinering af eller distribution, herunder transport af, oplagring af og handel med fossile brændstoffer* er ultimo 2023 estimeret til at udgøre ca. 500 mio. DKK.

I hvilket omfang var de bæredygtige investeringer med et miljømål i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet?

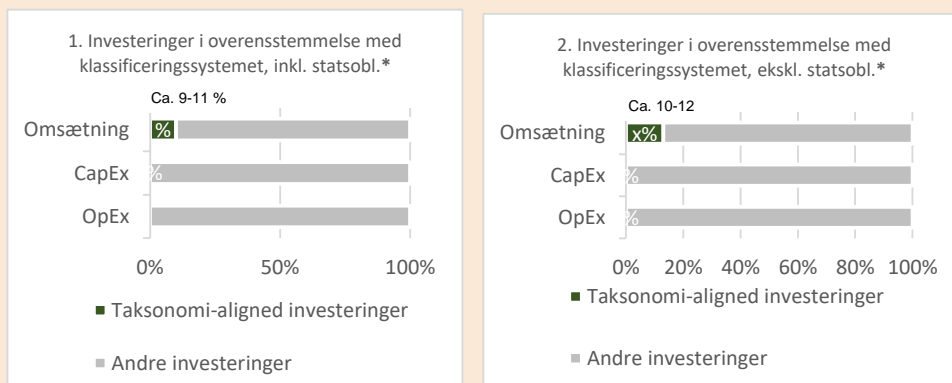
- Medførte det finansielle produkt investeringer i aktiviteter relateret til fossilgas og/eller atomenergi i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet (se note nederst på siden)?

- Ja: Der er en begrænset andel af selskaber som har aktiviteter inden for / relateret til atomenergi og fossilgas.
- Inden for fossil gas Inden for atomenergi
- Nej

De bæredygtige miljø- og klimainvesteringer i PenSams nuværende investeringsportefølje har som mål at modvirke klimaforandringer/tilpasse sig klimaforandringerne (*climate change mitigation* og *climate change adaptation* iht. taksonomien), herunder at bidrage til en reduktion af porteføljens CO₂-udledning. Det er dog samtidig en forudsætning, at de bæredygtige investeringer understøtter opnåelse af et tilfredsstillende afkast.

Ca. 9-11 % (afhængig af opgørelsesmetode og aktuel allokering) af PenSams nuværende investeringsportefølje i 'Fleksion' udgøres i dag af bæredygtige investeringer, og som herunder vurderes at være i overensstemmelse med EU-taksonomien. Grundet manglende dataunderstøttelse, så har det for Pensam ikke været muligt at opgøre taksonomi-alignment for CapEx og OpEx og heller ikke for omsætningsaktiviteter i relation til atomenergi og fossilgas.

Diagrammerne nedenfor viser med grønt procentdelen af investeringer, der er i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet. Da der ikke findes nogen hensigtsmæssig metode til at bestemme overensstemmelsen med klassificeringssystemet for statsobligationer*, viser det første diagram overensstemmelsen med klassificeringssystemet i forhold til alle det finansielle produkts investeringer, inkl. statsobligationer, mens det andet diagram kun viser overensstemmelsen med klassificeringssystemet i forbindelse med det finansielle produkts investeringer, ekskl. statsobligationer.

*Med henblik på disse diagrammer omfatter "statsobligationer" alle statsengagementer

For at være i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet omfatter kriterierne for fossilgas begrænsninger for emissioner og overgang til vedvarende energi eller kulstoffattige brændstoffer inden udgangen af 2035. For atomenergi indeholder kriterierne omfattende sikkerheds- og affaldshåndteringsregler.

Mulighedsskabende aktiviteter gør det direkte muligt for andre aktiviteter at yde et væsentligt bidrag til et miljømål.

Omstillingsaktiviteter er aktiviteter, for hvilke der endnu ikke findes kulstoffattige alternativer, og som bl.a. har drivhusgasemissionsniveauer, der svarer

¹ Fossilgas- og/eller atomrelaterede aktiviteter vil kun være i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet, hvis de bidrager til at begrænse klimaændringer («modvirkning af klimaændringer») og ikke i væsentlig grad skader noget EU-klassificeringsmål — se forklarende note i venstre margen. Kriterierne i deres helhed for økonomiske aktiviteter inden for fossilgas og atomenergi, der er i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet, er fastsat i Kommissionens delegerede forordning (EU) 2022/1214.

● **Hvad var andelen af investeringer i omstillingsaktiviteter og mulighedsskabende aktiviteter?**

Vurderes ikke at være aktuelt for PenSams investeringsprodukt Fleksion.

● **Hvordan var procentdelen af investeringer, der var i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet, sammenlignet med foregående referenceperioder?**

Ikke relevant i år, da der ikke tidligere er fremlagt periodisk rapportering for pensionsproduktet 'Fleksion'.

Hvad var andelen af bæredygtige investeringer med et miljømål, der ikke var i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet?

Vurderes ikke at være aktuelt for PenSams investeringsprodukt Fleksion.

Hvilken andel udgjorde socialt bæredygtige investeringer?

Vurderes ikke at være aktuelt for PenSams investeringsprodukt Fleksion.

Hvilke investeringer blev medtaget under "Andre", hvad var formålet med dem, og var der nogen miljømæssige eller sociale minimumsgarantier?

De investeringer som indgår under "Andre investeringer" i diagrammet på side 6 bidrager alle til fremme af de fremhævede M/S-karakteristika (de fire fokusområder beskrevet i afsnit 1 og 2), men kan ikke klassificeres som bæredygtige.

Investeringerne er underlagt screening for bl.a. sociale og miljømæssige forhold, men der anvendes for nuværende ikke miljømæssige og sociale minimumsgarantier for disse investeringer.

Hvilke foranstaltninger er der truffet for at opfylde de miljømæssige og/eller sociale karakteristika i referenceperioden?

Vi henviser til det indledende afsnit "I hvilket omfang blev de miljømæssige og/eller sociale karakteristika, der fremmes af dette finansielle produkt, opfyldt" samt afsnittet efterfølgende "Hvordan klarede bæredygtighedsindikatorerne sig?".

Hvordan klarede dette finansielle produkt sig sammenlignet med referencebenchmarket?

Ikke aktuelt for PenSams investeringsprodukt Fleksion.

● **Hvordan adskiller referencebenchmarket sig fra et bredt markedsindeks?**

Ikke aktuelt for PenSams investeringsprodukt Fleksion.

Er bæredygtige investeringer med et miljømål, der **ikke tager hensyn til kriterierne for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter i henhold til forordning (EU) 2020/852.**

- **Hvordan klarede dette finansielle produkt sig med hensyn til bæredygtighedsindikatorerne for at fastslå, om referencebenchmarket var i overensstemmelse med de miljømæssige eller sociale karakteristika, det fremmer?**

Ikke aktuelt for PenSams investeringsprodukt Fleksion.

- **Hvordan klarede dette finansielle produkt sig sammenlignet med referencebenchmarket?**

Ikke aktuelt for PenSams investeringsprodukt Fleksion.

- **Hvordan klarede dette finansielle produkt sig sammenlignet med det brede markedsindeks?**

Ikke aktuelt for PenSams investeringsprodukt Fleksion.

Reference benchmarks er indekser til måling af, om det finansielle produkt opnår de miljømæssige eller sociale karakteristika, det fremmer.